

TARTU RIIGLIK ÜLIKOOL
SOOME-UGRI KEELTE
KATEEDER

Ingerisoomae Kurgola murde
kohanimede analüüs

DIPLOMITÖÖ

Kaitmiseks lubatud.
13.05.80
Allinsoy

TIIA PRUULI
juhendaja:
prof. P. ALVRE

TARTU 1980

Sissejuhatus

Käesoleva diplomitöö eesmärk on raadelda ja analüüsida Kurgola murde kohanimesid ja mikrotoponüüme. On ju tuntud tõsiasi, et nimi pole muusikaldne käälike-kombinatsioon, vaid koha ja nime vahel on olnud mingi kindel mos. Tõsiasi on ka see, et pärisnimi on sündinud apellatiivist, seega peaks pärisnimi mingil määral peegeldama keelt (~ murret), mille kasutusalaal ta esineb. Mikrotoponüüme peetakse nooremaks ja kiiremini vahelduvaks kui asustusalaal toponüümikat, sellest tingituna tuleb neid

pidada ka apellatiivi -
lähedasematens. Sageli ker-
rib ühes isegi apellatiivse
sõnaühendi ja mikrotopo-
nüümi existansse probleem.
Mikrotoponüümi aitab
apellatiivset ühendist val-
dada kontekst, rõhu kan-
dumine sõnaühendis põhi-
sõnalt täiendsõnale (apella-
tiivses ühendis suur meri
on rõhutatud sõna meri,
mikrotoponüümis Suurmeri
sõna suur).

vaagu juba öeldud, on käs-
oleva töö aluseks Kurgola
murde kohanimed ja mikro-
toponüümid.

Kurgola poolsaar asub
Leningradi oblastis. Poolsaa-
rel elavad soomlased, rad-
jalased, isurid, vene lased.
Kurgola poolsaare lääne-
ranniku külad on kohalik

soome murre igapäevase
kõnekultuuri ning illdiselt
levinud rahema ja keskmise
sõlvkonna hulgas. Oma
geograafilise eraldatuse
tõttu on see murde küll-
altki soodsa säilimis-
tingimused. Diplomitoos kir-
jutamisel on aluseks võetud
isiklikult 1977, 1978. ja
1979. a. suvel kogutud ma-
tejal, mis pärineb enamasti
nigast külast: Kurgola
poolsaare läänerannikul asu-
vatelt Kijamo ja Hakoro
(Hakaja) ning poolsaare
mandripoolsele alale jäävast
Rõõje (Riipia) ja Oskori (Lau-
kaansuu) külast. Kuigi
küladelahelised murde-
vused on tänapäeval täie-
likult nivelleerunud ja
elanikkond segunenud, on
murdenäidetel lisatud külade

rimetused.

ühtekokku õnnestus koguda 475 mikrotoponiüümi. Kõige rohkem (~ 70% üldarvust) õnnestus koguda Võõre (Viipia) ja Ostrovi (Laukaansuu) külast. Seda seepärast, et ekspeditsioonide ajal oli pidevalt raskusi transpordiga ja kaugematesse külastesse polnud võimalik pääseda. Sellest tuleneb ka mallejali teatud ühekülgsus. Kulljuppidest tuleks märkida: Võõre (Viipia) külast Lempi Mustonen (sündinud 1925. a.), Mäli Palo (sündinud 1908. a.), Olga Luukka (sündinud 1918. a.) ja Ostrovist (Laukaansuust) Olga Danilova (sündinud 1896. a.).

Muust kasutatava materjalist on tähtsamad

N. Nisilä teos „Suomalais-
ta nimitystutkimusta“
ja N. Pelli „Põhja-Eetumaa
kohanimed“ II.

Pöö kosneb kolmest
peatükist. Esimeses pea-
tükis rääeldakse üldi-
si probleemide (nimetanis-
dusside ja põhilisemaid
nimeühikuid). Samuti ana-
lüüsitakse koha-nime-
-nimetaja vastastikkusside
süsteemi.

Teises peatükis käsitle-
takse liitnimede struk-
tuuriisearasusi. Liitni-
med on lügitatuid ree-
ja ühikuid ja samuti
esineb ühikudest jao-
tamist. Põhilised ühikud
on: eläptilised nimed,
abstrakteerunud nimed,
lokaalivuse ja kollektiivse
sufiksiga muutatud nimed

ning terminnimesel.

Kolmandas peatükis rää-
datakse liitkohtanimede
esinemist ja mõningaide
struktuurinähtusi.

Nõudlusmaterjalina esi-
tatakse näiteid eesti,
võõra, soome, lüüdi ja
määmari toponüümikast.

Näited kirjanduseli-
tuakse teksti sees sel-
gub (autor, ilmumise-
aasta, ehekülg). Diplo-
mitöösisesed näited an-
takse teksti sees märgen-
diga (vt. lk. 34).

Muudmaterjali põhisesel
esitatakse kirjakuulsta-
tuol kujul. Näide näi-
teid võõra, lüüdi ja
määmari toponüümikast
on transkribeeritud.

Mõningate nimede kerku-
ja lakkukirjutamine on

problemaatiline. Seda on lii-
gust talunimedele puhul,
mis on suhtatud isiku-
nimedest. Enamasti esi-
tatakse nad kokkuvõtte-
tatuna, kuna meenutatakse
tarvitavate reid niisuguse
ole kogu.

I. Nimetamisprintsipiid ja põhilised nimerühmad.

Nimeprobleemide selgitamiseks on lähtutud tõsiasiast, et päris-nimi (isiku- ja kohanimi) on üldiselt kindlalt üldnimest (apellatiivist). On küllalgi loomulik, et eri tegevusaladega inimrühmad, näit. jahi-, kala-, põllumehed jne. kasutavad oma tegevusega seotud maaaladelt teatud-tuntud sõnu ja sõnaühendeid, erilisi „nimesid“, näit. korke saari, musta niemi, Katin (omistama) jello. Nende „nimedega“ valdatakse muust maastikust teatud paiku. Sageli korduvana, koha ja selle nimetuse juurdues üha piisavalt ja laiemalt tuntuks saades algupärase apellatiiv rõi apellatiivne sõnaliit on

järk-järget arenenud päris-
nimed, niisiis Korkeasaari, Mus-
taniemi, Matinpelto. Nimed ei
ole sündinud äkitselt, vaid
on tekkinud (süvenenud ja
juurdunud) pikaajalise protses-
si tulemusel. Kõik nimed
on läbi käinud ulrimeta-
tud arenguprotsessi nimeand-
ja rõi-andjate mees. Nagu
mainitud, on neil tul tekki-
nud suur osa kohanime-
dest, näit. Haapaniemi (kaa-
poja kasvava niemi), Sorsa-
lakti (sorsien muosima lakti)
(Nissilä 1962: 39), Metsänoja
(oja metsa suu), Lähteenmäki
(mägi, mille jalamil asub
allikas).

Nime andmisel on enamasti
tihedas soses kaas tegurit:
koht ja selle nimetaja, ko-
ha mõju nime andjale ja
nimetaja keeleline reaktsi-
on antud kohale. Neist
asjaoludest tuleneb kõigepealt

nimedele mitmekesisus. Tavaliselt on nime andja arvestanud nime andmisele koha kõige selgemini eralduva omajärgsusega, näit. maastikutega (Mäkipülo, Kotkopülo), maa-
pinnaga (Kiekkapülo, Kiripülo, Pavipülo), värviga (Mustalaki, Valkejärvi, Punaoja), kujuga (Pitkäniemi, Kieksaari), suu-
rusega (Suursaari, Piduoja) jne. Kuid kui kohal on praegu kergesti valdatavaid tunnu-
suid, mis on nime andmise üleväärsele, näit. kui antud kohaga on seotud mõni ainulaadne sündmus, juhtum ja kui paik on ise ümbruses ainulaadne, siis nime andmine ei sõltu enam ainult praigast, vaid nimelaja harrastustest, ametist, mõtlemaailemast, haridusest ja kellelised raatsisid.

Kui võib üks ja sama paik saada mitu erinevat nime. Kui nime andja on elnud kalamees, võib koha nimeks olla Nurkoniemi või Haukoniemi, jahimees on selles nimeks andnud Hirviniemi, meremehele on tähtis väiteks neme tipus asuv kõrge kaeju, mille järgi ta nimetas paika Kallioniemi, kui neme tippu oli püstitatud puudest või kividest rist mere-
meeste juhuks, sai neme nimeks Ristiniemi jne.

Kohanimede hulgast võib luuda rühma nimesid, mis on nimenimetatud võrdlusnimed (Kissilä 1962: 40-41).

Nende nimele sündimisel on osa etendatud paiga otse-
re omanäolisus ja samuti paiga naudne võrdlus mit-
legi muuga. Nis nimeses
kohtame tihti mängulisi,

kalvustavaid, küperbasseid jt.
elemente, näil. Kätkisaari (saare
ja viljakandmaltu paik, samu-
ti lehmade liipsipark metras,
seda ainult liipsi, sest siia
polnud lehmadele seal mi-
dagi), Ämmäpuu (suur puu,
mille all kuivagi üks ämm
(~ il) oma väimeest oli
müelnud) (Kir), Vankapiina
(üksik saar) (Vissilä 1962: 41),
Sannikkanniitty < sannikkaat
'sandaalid' (siit meenutas
kujule jalanõusid).

Apellatiivsed isikunimed
liitkohanimed täiendina (täiend-
sõnana) ei pruugi alati
väljendada omistamist, vaid
margivad lihtsalt mingit
suurt, ainulaadset objekti,
näil. Ämmäkoski, Emolakti,
Ämmäkivi (suur kivi), Emä-
jõgi, Emumägi jne.

Esposel nimetatud nimede
sünniprotseptides on märgata

ühine joon: mingi loogiline
seos paiga ja selle ni-
me vahel. Paiga on oma-
duse ja emanoolisus on
sünnitanud nime. Viisiis
on need nimenimetatud loo-
mulikud nimed. Neile vas-
tupidised on nimenimetatud
kunstlikud nimed, mis
on antud kohast ja selle
omadustest sõltumatusel.

Peiste sõnadega koha ja
selle nime vahel pole min-
gisugust kausaalset sõltu-
must. Sellised nimed on
näil. Onnela, Päivölä, Rau-
kala, Pyyneä, Lempola jne.

Kokanimed jaguneraa liht-
ja liitnimedeks. Lihtkokanimed-
sid võib rühmitada nii
põhi- kui ka täiendõna jär-
gi. Põhisõnad on suht-
eisel kanna tähendusfunktsi-
ooniga seotud, siin aval-
dub peamiselt objekti laad,
näit. Varissaari, Koikkaniemi,
Korkeamäki, Lähteenmäki jne.

Lihtkokanimede täiendõnad
ja lihtkokanimed sisalda-
vad palju tähendusi, se-
pärast lähtutakse nimede
rühmitamisel just neist.

Tävalisemad nimerühmad ja
nimetamisalused on järgmised:
1. maastik ja veed, näit. Mäki-
pelto, Merisuo, Rantaniitty,
Merenta, Rantanurmi, Kol-
kopelto (Niip);
2. pinnas, näit. Kivipelto, Savi-
maa (Kir), Liiskylä (Lii),
Liivaranta, Kivitie, Savipelto
(Niip);

3. asend, väit. Alkukylä, Otsokylä, Keskikylä, Seämeri, Alameri, Väliineri (Niip);
4. seurus, väit. Suursaari, Suurkivi (Kai), Suumeri, Pieniapaja (Niip);
5. kujan, väit. Korkeamäki, Matalapello (Kir), Kiellasaari (Kak), Pitkäniemi (Lau);
6. värv, väit. Valkejärvi, Mustalaki, Puuraja (Niip);
7. rõõdus, väit. Kivikkaniitty, Pätakivi (Kir), Sannikkaniitty (Niip);
8. taimed, väit. Pelajäsaari (Lau), Koirinurmi, Kuusipello (Kir);
9. kalad, väit. Kaukimo, Kiskilaki (Niip);
10. linnud, väit. Karakkaniemi, Lintusaari (Niip), Lonsalaki (Kir);
11. muud loomad, väit. Kirvi-niemi, Karkulaki, Jänissaari (Niip);

12. maaviljellus, väit. Kiittyranta,
Kiittylähti (Lau), Paloniemi (Kir);
13. kajakasratus, väit. Lekmiran-
ta, Heponkivi (Niip), Lammassaa-
ri, Nälkäsaari (Kir);
14. teed, väit. Kairotie, Raja-
mäki (Hak), Rajakallio (Kir),
Ristiniemi (Niip);
15. ametinimet, väit. Papin-
lakti (Niip), Sepänniemi (Lau);
16. usnimet, väit. Lohenvanta,
Kantsunmäki, Malikusoja (Niip),
Simonniitty, Puomaaotsa
(Lau);
17. perukonanimet, väit. Mäni-
sentalo, Ladonintalo (Niip),
Kolensitalo (Lau);
18. appellatiiviset isiknimet, väit.
Enännänniemi, Ukonniemi (Lau),
Ammäpää (Kir);
19. ehitused, väit. Riikimetsä,
Riikipello (Lau), Killaipello (Niip),
Kickkomäki (Hak), Kyleän-
ranta (Kir).

Need oleksid põhilised
nimeühikud. Selline liigi-
tus on levinud ka teistes
sugulaskeeltes, see aitab
kergesti selgitada nime
printsiipe, mis mingi nime
sündumisel määravaks
on võinud olla.

Antud diplomitöö järg-
mistes peatükkides ana-
lüüsitakse eraldi liht-
ja liitkohtanimesid ning
 nende struktuuri.

II. Lihtkohanimed

Lääne-mere-soome kulte kohanimed on ehituselt kakske põhitüüpi: liht- ja liitnimed.

Liitnimed koosnevad enamasti kahest tüvest, liitnimedes nimime ainult ühe tüve või tüve ja sulatussuffiksi. Liitnimede osa toponüümikas on varem olnud määrgatavalt suurem kui praegu. Mõnede rühma liitnimedest elliptilised nimed — on kujunenud liitnimedest.

Lihtkohanimedid koostame siiski Kurgola murde üvialaas suhteliselt harvemini kui isikunimedest ning muudest sõnaliikidest moodustatud lihtkohanimedid. Nagu juba öeldud, koosnevad liitnimed ühest tüvest või siis ühest

tüvest ja tulekus-sufiksist.
Sufiksistest leiavate käsitte-
mist kõige sagedamini esi-
nevad. Nimele lisatakse tulle-
nemismängi järel apellatiiv
või pärisnimi, mis võib mik-
rotoponüümide allsena olla.
Nõndausmaterjalina esitatar-
se näiteid üsti, seene ja
radja kullast.

Likt nimeid tuleka kuul-
vad üldnimed e. apellatiiv-
tüüpe ja pärisnimed, näil.
lakti, riemi, saeni, suo,
joki, nurmi, haldi, lohi,
lauuri jne. Ükskõik, mis rõ-
na, igaüks märgib min-
git asja, int, isikut, loo-
ma, taime vms. või sulle-
selt moodustab kohanime.
Liktkohanimed erinevalt
enamikest lütkkohanimedest
on ebatäielikumad. Nepeo-
lest, et nad ei kajasta

täielikult koka iseloomu,
omapära või laadi.

Vaatamata sellele, et liht-
ja liitnimed on omavahel
tihedais seoses, on mõnede
nimede puhul raske otsus-
tada, kumb on aegupära-
sem: liht- või liitnimi. See
on väinerali kulliti ja murede:
ühel alal on tavapärase-
mad liht-, teisel liitnimed.
Kõigist lihtkohanimedest po-
le sageli kasutusel üksik
varianti, mistõttu koka
iseloom on omaette küsi-
tar. Eriti tähtis on koka
iseloomu selgitamine siis,
kui nimes on toimunud
aja jooksul tähenduse muu-
tus.

Suur rühm lihtnimedest
on sündinud liitnimede
ühikene mise tulemusena (sõp-
tilised nimed). Need nimed

on isile kutsunud pinni
aruteluksid (vt. Nissilä 1962: 58).
Probleemaatilised on ka
sillised lihtnimed, mida
moodustavad apellatiivia-
tavaliselt maastikutermineid.

Samamoodi kui isikuni-
med on väinud muutuda
elukoha- või asustusnimedeks
(Kalva, Soronen, Mattila),
on nad siirdunud ka
loodusnimedesse. Niimoodi
on nii es- kui reist sün-
dinud perekonnanimesid
rohkesti loodusnimedeski,
näil. Emi (pello), Kilppi (= Piip)
(saari), Tirari (pello),
Maaksa (pello), Quonenset
(metsä), Kunppi (niitty) jne.
Lihtkohanimede hulka
kuuluvad ka sufixi-
lised nimed, mille sufix-
id iseloomustavad
koha laadi. Nii theme

la, lä - lõpulistest nimedest, et need on rõi on kunda-
gi olnud talude nimed, kuid hiljem on väinud
sündnuda küla-rõi loo-
dusnimedest, näit. Kalvala
(* Kadvala (püto), Puusila (püto)
jms. kko, sto - sufiksia väl-
jendavate nimedes kollektiiv-
sust, näit. koivikko ~ koivisto
ja kohati lda. Kajaalal sto-
sufiks väljendab puit, näit.
Kunuse vieljärvel akimisto
(rõi Akiman puit) (Wipilä
1962: 61), kuid see sufiks on
sekundaarselt laienenud
ka külade ja talude nime-
de funktsiooni.

Kui lihtkohanimedele üli-
gilada, saame põhiliselt
kolme liiki nimed:

- a) elliptilised nimed,
- b) abstraktumid nimed,
- c) lokatiivse sufiksiga mu-
utatud nimed,

a) tunnimimed.

Pamasugust lügitust
kohtame ka usti kohani-
medes (Pall 1977: 62).

Kurgola murde levialal
on tuntud põhiliselt
kaks esimest liiki, sugu-
elliptilisi ja abstraktu-
ruid nimesid.

Kõige arvukama rühma
liitkohanimesid moodusta-
vad elliptilised nimed,
mis, nagu öeldud, on ku-
junenud liitkohanimedest.
Liitkohanime põhivõna (-kylä,
-talo, -pello jne.) on oma
atribuudi järel ajapikku
kadunud ja tänapäeval
funktsioneerib kohanimena
ainult liitkohanime täiend-
osa. Elliptiliste nimede
kujunemise üheks etteuseks
on olnud ajaolu, et liit-
nimedes kannab nime eristavat

funktsiooni põhiliselt atribuutosa. Kui lähtuda atribuutosa päritolust, võiksime elliptiliseid kohanimesid omakorda jagada üldjoontes järgmisteks rühmadeks.

1) Kohanimedena on vähe isiku-, lühid- ja lisanimed, samuti laine-, looma- ja linnanimetused, mis omakorda võisid olla ka isikunimedeks, näil. talud: Lauri, Antti, Lohi, Matti, Leppä, Karku, Varekse, Jänise (~ Jänise), Koivi (~ Koivu) (Kir), Kusma, Pusi (Lau). Punnistust sellist annab asjale, et kui väägitakse nimetatud taludest, mainitakse ainult pärisnime, ei lisata enam sõna talo 'talu'. Kui öeldakse: menemme Lohile, Laurile.

Si öelda kunagi: läheme
koki või lauri talu.

Sama nähtuse kohta me ka
sesti kohanimedes, näit.

Juss (Kuinamaa) < juss, -i:
üldiselt 'lühena' nimest juban
(Kallasmaa 1975: 10).

2) Kohanimena nime loo-
duseseme nimetus, näit.

Koivu, Lähte, Metsä, Oja,
Lake, Suistin < suisto 'della'

(viip), Puuro < puusto 'puis-

tu, mets', Palo < palo

'põlvendia' (Kir), Troopra

< nn. troonika 'turada'

näli, millest ille turada

läks kaupluse juurde

(Lau), Kolmi < kolma 'põlv-

viidulapp', nn. kolmi 'saar'

jne. Võrdluseks mõned
samasuhtelised sest ko-

hanimed, näit. Juu (Kui-
maa) < juu: üldiselt 'kuiv,
kõrge maa, karjamaa, ka

ka põllumaa', Laidu (saar)
 < laid q. laiu 'väine saar,
 ka nem, poolaar', Nass
 (nem) < nass q. nassa 'väine
 saar, madalik, poolaar,
 lutsigax' (Kallasmaa 1975: 9,
 11, 13).

3) Kohanimedeks on saa-
 ruol emadussõnad, näit.
Laisa, Matali < matala
 'madae', Mustosi < musta
 'must', Lakken < laka,
 auka 'lage, tühi' (lage
 rand), Siistin < siista
 'puhas' jne.

Puue märkida, et üld-
 reeglina on elliptilised
 nimed emaste asustus-
 toponüümikas. Algsel lüt-
 kohanime tiiseks kompo-
 nendiks rõksid olnud
 olla - kylä, - talo, - perhe.
 Loodusesemete nimedes on
 aga valitsevaks lütnimed,

terminnimeid isineb vähesel määral.

Elliptiliste nimede rühma
tuleks jaigutada ka
verbaalnimed. See tüüp
on enamasti seene, kulla
ja muretle, näit. Jyrisenä
(lakti) < jyristä 'kõmiseda,
müriseda', Jytisenä (talo)
< jyttyttää 'tuumistada,
müdistaada' (Mäkilä 1962: 69),
Tuikki (ranta) < tuikkia
'vilkuada, sirada' (Kis),
Porpotti (ranta) < porpottaa,
'pukua, põristä' 'jutu
radada, juttu pukuda' (Viip),
Puriseva (pelto) < puristaa
'pigistada, suruda, lõhuda,
pausida', Loriseva (oja) <
lorista 'soliseda, rulliseda',
Järisenä (lakti) < järistä 'vär-
iseda, nappuda' (Lau),
Koriseva (kallio) < koristaa 'eh-
tida, kaunistada' (Hak).

Abstrakteerunud kohanimedeks
nimetame selliseid, mille praegune
kuju on üldistunud mõnest
grammatilisest vormist. Nii on kujune-
nud pagused kohanimed,
mis lõpeta järgendiga
-si, näit. Kapasi, Korkosi,
Kalosi. Ingeri tüüpilisest
si-lõpuliseid küla- ja talu-
nimed on, nagu öeldud,
enamasti abstrakteerumise
tulmus. Nimedest Kapasi,
Korkosi, Kuivasi jne. võib
ollaada, et need enne
muutumist kohanime punkt-
siooni on olnud pere-
kohanimed. (Kapane, Kor-
kone, Kuivane) ja öeldakse
Käyrrää Mikkulaisis,
Männää Mikkulaisii (su
tähen dab käia vää minna
Mikkulainenite talus (talla))
Mainitud nimed on

mingil etapil olnud
kaks tähendust: nad on
olnud inimesed teatud
inimrühma (sao, pere jne.)
nimeol, mis siis on pri-
maarsed, ja teiseks mai-
ritud inimrühma du-
uga nimeol, mis on
sekundaarne. Suguseltsi
kajudes ja sugundes teis-
te, rõõraste elanikega
sekundaarne tähendus
on muutunud tähtsa-
maks, mõne juhtu jää-
nud ainukeseks.

vaadeldava tüübi areng
võiks olla järgmine:
primaarne isikunimi Mükkula
(Nikolai) > perekonnanimi
Mükkulainen > sekundaar-
ne talunimi Mükkulaid
ja hiljem külanimi
Mükkulaidi. Kõigepealt on
siis sündinud si- lõpulised

talunimed ja neist kil-
jen külanimeel.

Sellist arenguprotsessi koh-
tame ka raeja ja uski
kohanimede juures, näil.

Nisusi, Pedasi, Nilusi (Pall
1977: 66), Iranaisi (v. Ira-
nonskoje) (Ariste 1967: 48).

Enne päritolult on need
nimed identseel sti-lõpu-
liste nimedega, ka nende
nimede põhiliseks lühen-
osaks on olnud sufix-
siga -nen tuletatud su-
gulinimed. Harva esineb
-sti ja -si kõrval ka
-sti, näil. Nevasti,
Porsti, Lehosti, Pekasti
(Pekkanen).

Ka soome toponüümikas
on sti-lõpulisi kohanime-
sid, mis N. Niinilä arva-
tus kuuluvad elliptilis-
te nimede hulka. Tüüpilist

on nad samaa, mis
ste-lõpulised nimed.

Genitiivi kõrvale on nile
nimedele sündinud ana-
loogiline i-lõpuline nomi-
natiiv, näil. Haavasti
(< Haavaistennit),
Kannusti (< Kannustenearti,
-niemi, -saari), Pinasti
(< Pinastenpuitto) jne. (Viisilä
1962: 65).

Ka sellised lihtnime-
tüübid nagu Koisala,
Niisilä jne. on abstrakte-
rumise tulemus. Täunimi
Koisala (< koisla), Koiselkä
(< koiviselkä). Samasu-
guse protsessi on läbi-
nud ka tiised seda-
tüüpi nimed.

Abstrakteerunud nimede
kui ka arvame ka es-
ja tagasõnadega meo-
dustatud nimed (vt. lk. 54).

Lihtnimede hulka tuleks arva-
 ta ka lokatiivse ja kollek-
tiivse sufiksiga tuletatud

nimed. Nähtsaimad su-
 siin la- ja stu-, sto- lõpulised
 nimed. Need sufiksied esi-
 neruvad ka eesti kohani-
 medes, näit. kolila, atla,
stila, Pavastu (Kettunen
 1955: 220-225), Kurgola mur-
 des: Puusila, Halvaca,
Pekkaca, Leppäli, Mikkila
 (riip) (tuletusprotsessi
 vt. lk. 24).

Nagu öeldakse, näitab
la-, lä- sufiks sageli en-
 disel talu- või külanime-
 le, -sto näitab kollektiiv-
 susest, esemete rohkest,
 näit. Koivisto 'kaskede salu'.
 Parakukselt on kasutusel
 sufiks -kko, mis samuti
 väljendab kollektiivsust,
 näit. Koivikko 'kaskede salu'.

Pitääsikko 'mändide salu,
männik'; Pärnikko < pärni-
püü 'päen, pärnase salu,
pärnik'; Sannikko < sannik-
ko 'liivik, liivapõhjane
maa' su tähendab sellis
praigas oli palju liiva,
Kantsikko (< ?).

Kokanime funktsioone võib
tähta ka peen geograafi-
line termin. Su kehtis ul-
kõige mikrotoponüümide
nokka. Näikses kollektiivis
võib geograafiline termin,
nagu oja, järv, joki vms.
omada ka individuali-
sustat jõudu, viti siis,
kui läheduses on ainult
üks teatud klassi kuu-
luv objekt. Nime tane neid
terminnimeid. Need nimed
sünduvad lõplikult päris-
nimele hulka, kui aktiiv-
selt kullpruugist naab

nastar apellatiiv. Sellisteks
üld- ja pärisnime de piiri-
mail sisvatks nime deks
on: Korpi 'laas' (Kir),
Apaja < apaja 'kalapiüigi-
koht' (Lau). Tuleb aga
märkida, et selliseid tur-
minnimesid esineb Kurgola
murdas väga harva.

Kurgola murdes leidub ka
lihtnimisid, mis on nime-
tatud mingi teguruse, ka-
sutamise otstarbe või muu
järgi, näit. Kartamo < kar-
tano 'nõis, (kari) õu', lehma-
de karjatuspaiik, Tapun <
tapuna 'kari, jõek (inimese
või loomi), harva ka kobur-
te (öö)karjamaa, loomadest
tallatud paik', küü tabiin
'kobusenari' < nn madysn,
sün: kobuste Eitripaik,
Liekku (jaanitult koht) < liek-
ku 'küik', Puelpassi < nn
enperodmye 'laskeplats'.

Aluskääre ja tuletus- suffixid

Lihtkohanimed põhivorm on
karilikult ainsuse nomina-
tiiv, näit. lahti, niemi, saari,
Pekko, Pekkala, tatti, Heikki,
Sivari jne., harvem mitmuse
nominatiiv, näit. Heikot
(küladena Ingeris), Heikot
(mets) jne.

Elliptilised nimed, mis on
tekkinud liitnimedest, said
uueks algvormiks genitiivi,
sest vastavate lihtkoha-
nimede täiendosa oli tar-
vitatud genitiivis. See
protsess on olnud järg-
mine: algul on kadunud
lihtkohanime lõpposa, näit.
Koskenmäki > Koskenmäk >
Kosemäk > Kose ja järel
jää lihtnimi, mis on geni-
tiivne.

Abstrakteerumisel kohanimede funktsioneerib meil algnormina vastav morfoloogiline tüvi: si-lõpusel kohanimedele mitmuse tüvi: Kapasi < Kapanen, Korkosi, Kuivasi, Halosi. See plurali tüvi on üledistumuse kohakaändist.

Terminnimeid esinevad nominatiivis, näil. Koja, Korpi. Mõned tänapäeva kelle sissukohalt ilmsed lihtnimed, mille puudus appellatiivide hulgas otsene vaste näi mis on elumoloogiliselt hoopis läbipaistmatud, näivad esineda nominatiivi kujul: Ponttu (Lünamaa), Nons (põld), Nõirikko (mets). Kõik neist näib pida da tuletuslikuks terminnimeks.

Kohanimedes liiane samu
 tuleluseupfiksist kui apella-
 tiivideski. Mõnda neist
 võime tähenduse ja esine-
 missageduse poolest luge-
 da enam-vähem tüüpiliseks
 kohanimesufixiks. Oletäige
 tuleks mainida lokatiiv-
 set tuleluseupfiksit -la -lä,
 millega on näiteks tule-
 tatusel kohanimedest isiku-
 nimedest. See suffix esi-
 reb paljudes läänemee-
 soome keeles, näit. e. Kodila,
Atla; sm Jussila, Uinola,
Yokla; roj Pummarä,
Kattira. Samuti võiks
 sellisteks pidada suffix-
 seid -kko: Koivikko, Pärnikko,
Pannikko ja -stü. Onami-
 ke juttudele on tule-
 luseprotsess toimunud väl-
 jaspool toponüümikate,
 kohanime lähteks on olnud

valmis tulles.

Järgnevalt meavad käsitle-
mist järjendiga -si lõppesed
kohanimed, millest vähe-
malt osa peaks päritolu
poolt moodustama ühtse
grupi. Tänapäeval tuler-
seda käsitleda kui tüü-
pilist toponomanti, mis
on täielikult kaotanud
selle toponüümikaväline
lähtekoha. Toponomandil-
-si pole varem apellatiiv-
tuletavate sufixite kül-
gas. Seda tuler-
-si lugeda ainult koha-
nimede omaseks elemen-
diks. Ingerimaal on -si-
lõpulisel mikrotoponüümide
tüüpilised. Selliste koha-
nimede lähtekohas on
olenud, nagu arvatud ol-
nud, -nen- lõpulisel su-
gumimed.

Arengu protsess nende nimede
tekimisel on olnud järg-
mine: isikunimi Mükkula ->
patronüümne sugunimi
Mükkulainen -> talunimi
Mükkulaisi. Sellise arengu
on läbi teinud ka
mõned vana kohanimed,
mille tulemusena on tek-
kinud sellised nimed
nagu: Sivanaisi (vrt uka-
ноберое), Kukkusi jne.

Teisels laiemal leviala-
ga sufixiks on -la ~ -lä.
-la ~ -lä on vana kotta
ja kollektiivi märkiv
tulehussuffix, mis on eksis-
teerinud juba soome-ugri
algkult. Eesti kules on
-la teatud piiratud muu-
turnud eaproduktiivses
ja on säilinud ainult
kohanimedes.

Lääremere soome kulte põhja-
märgas on -la tänapäeval

säilunud vana sufiksina, esineb meidugi ka kohanimedes. Sii näitaks on soome toponüümikas väga levinud la-lõpu-
lised külanimed ja ka talunimed, kusjuures la on enamasti liitunud isikunimedele, näil. Jokela, Jussila, Pahvola, Mattila, Uinola, Kumpula.

la-lisi tulebki esineb ka vadya kohanimede hulgas, näil. Pummana (Pumalica), Umpora, ränara, ränola (Ranolovo), piklärä (Pilloro), kattira jne. (Ariste 1967: 83). Sufiks esineb vadya keeles küül -ra--lä ja on üks tavalisemaid ning kassatavamaid tulelissufikseid.

Õelnemata analüüsist selgus, et kohanimedes

on enamasti tegemist
kas valmis tuletisega või
siis liise komponendi lü-
henemisel tekkinud suvik-
siliste järjendituga.

III Liitkohanimed

Liitkohanimed koosnevad põhisõnast ja selle atribuutidest. Reeglina märgib põhisõna objekti, millele nimi kuulub, näit. Lähteenmäki, Sunnusuo, atribuutid e. täiend sõna aga iseloomustab seda ja eristab tuest samast klassi objektidest.

Liitkohanimede selline struktuur on iseloomulik paljudelle keelele (soome, varda, eesti jt.), näit. Slämeri,

Alameri, Välimeri, Sunnuri (rüü); Kaivomäki, Lähteenmäki (kau); Mudajärvi, Mustjärvi, Saajjärvi, Jännessaar, Pihlansaar, Proodisaar

(Pall 1977: 43).

Nime individuaalsed vistavad

funktsiooni kannab üksnes
esikomponent (atribuut).

Klasi aga nime kasutajase
ei ole võimelised mõistma
täenduslikku siset põhi-
sõna ja atribuudi vahel
rõi läbi nägema, mille-
soid asjaolusid on silmas
pütnud ühe rõi kuis
täiendi andmisel.

Käesoleval ajalgi kasu-
tatakse nimesid, millede
tekkimise põhjustest rõi
asjaoludest midagi ei
teata. See ilmneb just
vili vanade nimeside ka-
sutamisel, näil. Konnunin-
silta (< ?), Jäpräntie (< ?).

Eristada rõib suurt
rühma liitnimesid, kus
põhisõna tänapäeval ei
margi objekti, millele ni-
mi kuulub. Nii liame
talude, põlvude, nütude,

mettsade, keinamaadele liit-
nime liise komponendina
(see tähendab põhisõnana)
-joen, -järven, -mere, -mettä,
-saari jne., näit. talused
Metsoja < mets + ja 'üksik
talu metsas' (Hax), Lähteen-
mäen < lähde + mäki 'talus,
kui asub mäel, mille jala-
nil voolab allikas' (Lau),
Matinjoen < Matti + joki 'talus
jõe kaldal, esimene peremees
oli Matti' (Niip); keinamaade,
niidud, põlused: Kiersaari
< kierre + saari 'kerukuju-
line keinamaa metsas'
(Niip).

Sama nähtust võib täht-
lada ka Põhja - Partuma
kohanimede puhul, näit.
külad: Kajõe, Kruusja,
Liioja; talud: Kakumetsa,
Piirija, Pakussaare (Pall
1977: 44).

Asula, talu, küla jne.
 on oma nime rõivud saa-
 da vaabrusel paiknenud
 jõelt, järvelt, mäelt, puuet,
 allikalt või mõnest muust
 looduseselemelt. Sageli esi-
 nevad nad tänapäevalgi
 kõrvuti, näil. Lähtlenmäe -
Lähtlenmäen talu, Metsäoja -
Metsäoja talu, putto, Matin-
joni - Matinjoen talu jne.
 Ka looduseselele puhul
 võib täheldada, et liitni-
 med on aja jooksul kaka-
 nud märkima muud kui
 põhisevaga tähendatu.
 Nimi võib kanduda mille
 objektile asukoha lähedu-
 se tõttu või muude põh-
 justel.

Pagude kohad on saa-
 nud oma nime geograa-
 filise asukoha või oma-
 pära järgi. Nii on tuntud

sellised nimed nagu
Takarägän kylä 'vaaburkü-
la, asub põldeude taga',
Ranta-niitty 'rannaniit',
asub mere ääres, rannas,
Metsäniitty 'metsaniit', niit
kesel metsi, kus kajalali
lõhmi', Merisuo < meri + suo
'soine paik mere ääres',
Metsänranta < metsä + ranta
'metsaga kaetud rannal' (viip),
Takasuo < takana 'taga, sel-
jalaga; siin: taga, kaugel,
suo, mis asub külast vä-
ga kaugel' (Lau).

Pagude liitkohanimede
lähelkohaks on muistsed
isikunimed. Väga ulatus-
likult on sellised koha-
nimed kasutusel Kurgola
murde levialal, aga samu-
ti ka pagudes tistes kuu-
tes ja murretes (usti, vad-
ja, soome, mari jne.).

Nende nimede kokkuse all-
seks on asjaolu, et praegu-
sida talusid kutsuti ja
kutsutakse praegugi pe-
mehe nime järgi, igal ta-
lul oli oma põld, teina-
maa ja needki said tun-
tuks peremehe nime kaudu.
Sama on mugu kaevude,
teradade ja muude oleja-
tistega. Sageli on ka küla-
de vi otsel oma nimed.
Lerinud on nimetamine
kõige otsmiste talude ni-
mede järgi. Isikunimedest
moodusidatuid kohanimedel
hulka kuuluvad:

Lokenranta < isikunimi Lohi +
ranta 'rand, nille läheduses
ainas talu asub Lohi ta-
lu, Yantsunmäki < isiku-
nimi Ylaus + mäki, Mattius-
oja < isikunimi Matti + oja
peremehes Matti oli kunagi

kaevanud suure kraavi
küla ääres' (Kir), Kolles-
talo < perekonnanimi Kolleser,
Zadorintalo < perekonna-
nimi Zador (Lau), Simon-
riitly < isikunimi Simo +
riitly, Puomaankruenti <
isikunimi Puomas + ? 'põld,
mida nimetati isikunime
järgi', Jänisen talo < pere-
konnanimi Jänis + talo (Viip),
Duniantalo < isikunimi Dunja,
Pekkalanoisa < isikunimi
Pekka 'küla ots' (Viip),
Belokriisorintalo 'peremees oli
tulnud Valgerenest' (Lau).
Kagu üldised, pole niisugune
isikunimedest koha-
nime moodustamine oma-
ne ainult seome murrete.
Sellist nähtust kohtame
serti keeles: Jussi Heinamaa
< Juss 'täiendõnaks isiku-
nimi' (Kallasmaa 1915: 24),

määmaril kules küla- ning
loodusesemete nimele ju-
kub, näit. putja. n. so. la
(vn Темнолужино) täiend-
na < vn isikunimest Темя <
Темп, so. la 'küla', iva. nov
кз. рэк (vn Иванова) põhi-
sõna кз. рэк 'mägi', täiend-
sõnaks on vene päritoluga
isikunimi < Иван. Mägi
olevat oma nime saanud
vene tsaar Ivan Yulnia
järgi, kes peatunud selle
mäe läheduses oma sõ-
javäega (Kiisküla 1975: 6-7)
ja radja kules. Naadjalased
ii tunne talude kind-
said nimesid. Talusid
ja maju nimetatakse ka-
nise järgi, näit. boranovä
talo või baranovä rēti
'talu' või 'Baranovi tuba,
talu', grizā rēti 'Griša
tuba' või talu' (Ariste 1967: 84).

Sama nähtust kohtame ka
 lüüdi kohanimesid ana-
 lüüsidel, näit. klimkonšolg
 'Klimkova siiga', ukinsmar
 'Lukin estrer', reksinmara <
 Reksina 'Reksina gora',
Anhimovskaja < Anhimov, Je-
meljanovskaja < Jemeljanov
 (Viisilä 1969: 10).

Kugola murdes esineb ko-
 hanimesid, mille abisummi
 kohal pole isiku-raid üld-
 nimie (apellatiivne isikunimi),
 näit. Kuninkaanrüty < kunin-
 gas + rüty, Moisonmaanrüty
 < moisio 'mõis' + maa + rüty,
Heeranvalta < herra + valta (hiip),
Isäntiirutsä < isäntä 'isand',
 peremees' + rutsä (kau), Moison-
julto < moisio + julto 'suur
 hiinamaa' (Kir). Samuti esi-
 neb selline nähtus ka
 vadya kohanimedes, näit.
Ämivä koto 'vanadema maja või

kodu', sejpa koto 'sepa na-
ja rõi kodu'. Jõgõpera kü-
la jaotati varem kaheks:
hervarta 'härva ala rõi ra-
joon' ja kuninga varta
'kuninga ala rõi rajoon',
kuna üks osa külast kuu-
lus mõisavärale ja teine
tema asunikule - kohaliku-
le valitsjale (Ariste 1967: 81).

Lisaks isiku- ja üldnime-
delle on mõningatel juhtu-
del kohanime aluseks olnud
ka hüüdnime, näit. varti-
talo < varti 'vart'; kunagi
elanud selles talus mees, keda
kõik vartisid; nimi juusib
talul senini, kuigi elani-
kud on vahetunud (viipt),
Pienmies (talo) < pieni 'väike',
tiluke + mies, kunagi oli
selles talus peremeheks väga
väikest kasvnu mees, keda
antud talul jäuigi hüüdnime

järgi (Lau), samalaadne on ka nimi Suurmies (talo) < suuri 'suur' + mies, siin oli suuremaks väga suur kasv ja tugev mees.

Kõnealt arvukalt on esindatud ees- ja tagasõnaluga moodustatud kohanimed.

Heijoki (Lau), Hoonyli (pilto), Pakaväljän kylä, Elämeri, Välimeri, Alameri (lähim rann), Pakamo, Alkukylä, Heijon lähe, Perämo (viip).

Ees- ja tagasõnalised kohanimed on levinud ka tiistes läänemeresome kuites ja neid on nimetatud piiritlevimeedeks (Rissilä 1962: 82), näit. radja kulus ili-jäggē lähe, Pakaväljä ecca (Ariste 1967: 84).

Ees- ja tagasõnaliste nimede puhul võib oletada nende abstraherumist objekti suhtelise

asukokta määräraaist väl-
jendest, väit. küla põldu-
de (võjade) taga on and-
nud Pakavälgän küla,
allikas üle jõe on and-
nud Liipen lähe jne.
Sama on protsess ka usti
kohanimede puhul: Sootaga
vaba, Sootaga küla (~ Soo-
taguse) < -taga (m takamaa)
või < -tagan < -takana (na-
gu kodu < kodun < kotona
m kotona), Mäetaguse kü-
la 'küla mäe taga' (m
Mäentakka) (Kettunen 1955: 233).

Külanimedest on muidalal
kasutusel paralleelsed nii soo-
me- kui venekeelne nimi,
võit. Siirkylä (m Peski), Yöggö-
perä ~ Yoenperä (m Krakolje),
Laukansaari (m Estov), Kosem-
kylä (m Kuzjonnina). Nii-
molest nimest on kasutusel
nii kolmaski variante: Narvsi:

Murdealaa kuulub soome, vaaja,
isuri ja vene külasid - sellest
ka nimede variereumine. Ka-
sutusele on ka vaajakülsest
nimede variandid: sm Kalli-
vieri (vdj Kamaväri), sm Liiv-
kylä (vdj Eiračülä või Eir-
čülä või liwčülä), sm Yoen-
perä ~ Yögöperä (vdj Jsgsperä)
jne. Tuleb märkida, et tun-
takse ka igirandade soome,
isuri ja vene külade oma
nimed: Someru (is Someru ~
Someru; nn Shemlerje), üs-
čülä (is Musikylä; nn Kupja),
Lammukko (nn Dubrovka) jne.
Vene nimedest on tuntui-
mad Sivanaisi, Kliimettina,
Koslova, Keutova. Pajude
juhtudel on venekeelne soo-
me- või vaajakülsest noka-
nime lihtsalt vene keelde
ümber tõlkinud: Liivkylä →
Peski, Kunkusi → Kurovitsje

(Куповуше), Katula → Kotlo
(Комму). Pähelepanuväärne
on asjaolu, et tõlgituna
kasutusloovast nimest on
lühendunud, sündunud lüh-
nimede rühmast lühnime-
de hulka (Liivkylä → Peski
(Пески)). Lühnimede all käsit-
letakse need separaat, et soo-
ne variant on lühesaline.

Lühede üksikud esad ema-
rad samuti ema nimeside (vt.
lk. 54). Nii esmas kippia
küla Kuoppalan ota < kuoppa
'koobas', sellis küla otas elia
kõigi elanike kartulikoopa,
Maisan ota < maisio, küla-
ots, mis asub endiste mäisa
valduste pool, Ääpään ota
(<?) ohtatavasti äpäni 'sohi-
laps', ilmselt saanud nime
isiku järgi, kes elas vii-
mases talus; siin siis nime-
andmisel allusid olnud.

küüdnimi, Pekalanotsa < isikunimi Pekka, esimesena tuiselluse talu elama Pekka-nimeline isik. Kuldots on nime saanud talu nime järgi. Paralleelselt nile nimedele tuntakse veel selliseid nagu: Osoxylä, Alkukylä, Kiskikylä. Ja samuti viimastes taludes elavate isikute nimede järgi nimetatasse küla esi:

Mustosenotsa < perekonnanimi Mustonen, Yänisotsa < perekonnanimi Yänis, Pekalanotsa < isikunimi Pekka. Ka varda külaad ema- varda külaad isikute osade jaoks ema nimesid. Nii ema katila: sür-ecca ja pēn-ecca 'mure ja väike ots või lõpp'. Küla põhjapoolset otsa nimetatasse: Kurtaaväci 'kuldemägi'.

Sellesama küla osi nimetatakse ka vaabrusasuvate asulate või külade järgi: korpe- gcca või korpecca, kalikā- gcca, takaräälä- gcca. Küla peasa ehk kerkus on sür čilä või sür čilä gcca 'suure küla ots või lõpp' (Ariste 1967: 81). Siin aralduv rullkord selgusti, et nimeandmisprintsiibid on väga erinevad (vt. lk. 16).

Murdealade en põhjn kohta- rimesid rekoqude, sadat, metsade, mägede ja teiste erinevate loodusesemete jaoks. Arvatakse esineb ja kasutatakse ka nurmede, põldude, teede jne. nimetusi. Üldse tuleb märkida, et peaaegu igal paigal ring loodus- semel või objektil on oma nime- dus (või nimetused).

Rekoqude nimedest rõhks

esitada järgnised: Suurmeri
(Soome laht), rdj Soome meri,
Baltiiski more (Baltimeri),
radjas tuntakse veel vau-
kä meri (Luga laht),
varvā meri (Varva laht).

Järvad: Kalkejärvi, Mustjärvi,
Syväjärvi (rdj süvä järvi,
nn glubokoje), radjas veel:
Järvi goiz järvi (nn Babinskoje),
piipijä järvi (nn Kopenskoje),
vehka-rõi vehkejärvi.

Jõed, jõad: rdj raugaz rõi
raugazjõci, raugazjõki (Luga
jõgi), rdj sista (Siistajoki),
Matkusõja, Suuroja, Kana-
vanpoeri < poeri 'jõu' olev
äkiline käänak.

Allikad: Kylälähe (rdj čüllä
lähe) 'küla allikas', Iljoenlähe
(rdj ili jögge lähe), Lervelähe,
Kylmälähe (rdj čülmä lähe),
Kupollähe (rdj kupol'o lähe)
'jaanipäeva allikas' (endine

ohviallikas), silmä-lähe (sa-
nuti ohviallikas, sulle allika
veega raviti kaiguja silmi).

Kaevud: Kepolokaivo (vdj ku-
poi'o kaivo) (jaanipäeva kaev),
Syräkaivo, Yläkaivo 'kä-
dankaev'. ühel suure kuiva-
sia kõik kaevud peale
ühe - siit ka nimi (Kir).
Terrenkaivo (Lau).

Mäe- ja kõrgustiku nimed:
Lõhteenmäki, Kerkonmäki
(vdj čurikomäci) 'Kirikumägi',
Naresmäki (vdj rarezmäci)
'Naresmägi', Kiivansyrje <
kiipili 'käda, raskus' + süryä
'serv, äär, kõrgem koht'.

Metsade, soode, niitude nimed:
Paluri metsä 'pottsepa', Kuru-
metsä (vdj kurumeccä) 'kõn-
valine mets' (Lii), Riihimetsä
(Niip), Pitkälakon metsä <
pitkä aho 'pikk suur lagen-
dik oli metsas' (Lir),

Omasuo (mets, armastatuks
majapaik), Isän tiin metsä
(endine valitsjale kuulunud
mets) (Viip), Petun metsä <
petu 'människor, männi-
mäkk' (männimets küla pii-
rimail) (Hak).

Soed: Meisuo, Järvisuo
(raj järvisõ), Pakasuo, Praesuo
Kaijansuo < kaita 'peochämar,
vajuline, sünge, pime koht',
Piltasuo (sõo suure silla
lähedal), Valkejärvisuo,
Pusikarvat (enne eli sadal pol-
ju kunte) (Viip), raj Kareti
sõ, Kareti mäti (Põllase,
siin eli kunagi ike roosi
kuninga tõld sõnu rajunud).

Kiindud: Rantaniitty, Metsä-
nitty, Kuninkaanniitty,
Simonniitty, Sannikonniitty <
sannikko 'liivik, liivapõhja-
ne maa' (Viip), Moisemaa-
nitty, Kokanniitty (külad

kõige lähemal asu niit),
Omanühty, Kimunnühty < pere-
konnanimi Kimru, Kivisaari
(sai si väga palju kive),
Ruukometsärihty < ruoko ('pil-
li)raag' (seine maa mere
ääres) (Niip), raj jegeranta
(Lii), praturinithy (pottsepa),
prapi nithy (priestri).

Põllud: Mattakonpello < ma-
lo, mahu 'lõhe, pragu',
rantamalo 'veike merelaht'
siin: jõla rannas, Riiki-
pello < riiki 'rhi' (kunagi
asus seal rhi), Nurmipello,
Sorkkoosuko (sorkkosi põllud)
(kau), Levikonnena (jõla
lepiku taga), Puoman-
kruuti, Hintrikankruuti,
Kerrenpello (jõla suure sil-
la lähedal), Herranpello
(Niip).

Ka tuul ja sildadel rai-
vad oma nimed alla:

Kivitie (raj čivitē) (suur
maantie), Keskikylätie (tee,
mis läks läbi küla) (kau),
Maltakorpullon tie (rt. nr. 63),
Karjatie, Kaivotie, Palotie,
Rantatie, Välitie (tee, mis
läks küla tagant), gosu-
tarstrennentie (m laen
rocygapemoo (kau), Riikitie,
Saunatie, Palvitie (raj tar-
vitē) (süda pool kasutati
ainult talve); Lerven-
silta (suur sild üle jõe),
Kyläsilta (sild, mis läks
küla kohal üle jõe) (Niip).

Aluskääne ja atribuudid

Lütkokanimede aluskäänded on aluse nominatiiv ja genitiiv. Kui lütkokanime põhiseõnaga on määratud objekt, millele nimi kuulub, jääb kokanimi nominatiivi, näit. Suurmeri, kähtenmäki, utasaaja, matikusaaja, hätänkaine, Merisuo.

Kuud lütnimed aga, mille põhiseõna ei kattu objekti nimetusega, on genitiivkujuelised, näit. Matinjoen (talo), kähtenmäen (talo, jullo), Pakavälgän (kylä).

Lütkokanime atribuudid võivad olla 1) substantiiv, näit. Haapaniemi, Lintusaari, Kivumäki, Metsäriiki, 2) adjektiiiv, näit. Suursoo.

Suumeri, Punaaja, Korkea-
saari, Mustaniemi, Suunkivi,
3) pronomen, väit. Känen-
väli, 4) numeraal, väit. Kol-
miosaari, 5) partissiip, väit.
Yöriserälakti, Palantuo,
6) prepositiivien, väit. Paka-
väljän (kylä). Kiäige roh-
keavullisemall isineb siis-
ki substantiiv ja adnex-
tiiv.

Lütkokanimed atribuudid
on tavalliset ainsus no-
minatiivis ja genitiivis väi
mitmus genitiivis. Nomi-
natiivne atribuut väljen-
dag ildisell koka aa-
di (väit. maapinda, asen-
dit, suurust, värv):

Mäkipello, Muismo, Savipello,
Liivaranta, Suumeri, Hei-
meri, Punaaja.

Lütkokanimede atribuut,
mis on tekkinud isikunimet,

on tavaliselt genitiivis, näit.
Mälinpello, Antintalo, Puo-
maanotsa, Yukapello. Mõne-
des nimedes (Yukapello) on
genitiivi -n kadunud,
kuid atribuudi käände
saab selgitada astmeva-
hldusega (Yukka: Yukan).
Ka isikunärvist apella-
tiividest ja ametinimetis-
test arenenud atribuuti
kasutatakse genitiivis:
Papinpello, Kuninkaanniity,
Hevanvalla.

Genitiivne atribuut on ise-
loomulik kõigile läänemere-
soome keeltele.

Kokkuvõtte

Käusolevas diplomaatias rää-
mudakse ja analüüsitakse
Kurgola murde levialade
erinevaid kokanimesid.

Kokanimed moodustavad
osa kelle sõnavarast.

Igal kullnähtusel ja -il-
mendil, saaknekas ka sõ-
val ning selle vi tähen-
dustelgi on oma leviku-
ala. Su võib olla ma-
tuslik ja kaarata kogu
kullkonna, piiridesa sugu-
laskulle rühma või ühe-
ainsa kullga. Ühe kulle
piirides võib sõna olla
tarvitusel kogu kullalad,
tuntuol üksnes mõnes mur-
de rühmas või ainult mõ-
nes murrakus.

Peaks olema siis loomulik, et ka kohanimetiviiside ja ühksinimedel on oma levila, eriti kui arvestada, et paljud kohanimed on tekkinud üldnimedest. Sõna levila võib mõnikes kitseneda. Korduvad on toodud esile, et kohanimed on säilinud sõnu, mida vastava ala kultuurivahetuses tänapäeval ei leidu. Ka mikrotoponüümide käsitlemisel on võidud konstateerida juhtumeid, kus väikekohanimed apellatiivne vastet liitakse tänapäeval mõnest teisest muudust.

Kohanimede tekst ja levik on väga tihedalt seotud asustuse tekke ja levikuga. Sellest jhtub ka kohanimede vahelduvus ja

mitme keisisus. Peo I peatunis
su välja teodud põhili-
sed asjad, mis su
mingi nime sünnie mäa-
ravad osa rõõmuu en-
dada. II peatunis su käsit-
letud lihtnimedega seo-
tud probleem. Murdaalae
esineb põhilisele nija liiki
lihtnimedid: elliptilised,
abstraktsionid, sufixisiduga
tuletatud ja terminnimed.
Kõige laialdasemad esi-
neb elliptilise nimedid:
Leppä, Kusma, Pusi (talud),
Palo, Luistin, Mustosi, Kai-
sa, Matali. Abstraktsio-
nide nimed su reeglina
üldistunud mingist gram-
matilisest vormist: Haavas-
ti < Haavastennuistyt

konkreetse ja kollektiivse
suffixiga tuletatud nimed
esinevad enamasti asustus-

alases toponüümikas. Sufik-
sistest on enamlevinud
-la ~ -lä, -kko, -sto: Koi-
risto, Koirikko, Kalvala,
Pikkala, Puusila.

Punninimesed: Koppi, Apaja
esineb suhteliselt harva.

Littrokanime põhivormiks
on karilikuks ainsuse no-
minatiiv: Purko, Antti,
Puusila, elliptilistel nime-
del genitiiv: Kose.

III platilis on vaadeldud
liitnimesed ja nendega
seotud probleemid. Liitni-
mesed esineb murehaldas
kõige arvukamalt. Laidalt
on tuntud muistselt
isikunimedest tuletatud ko-
lanimed: Matinjoki, Kant-
sunnäki.

Liitkokanimed koosnevad
põhisõnast ja selle atri-
buutidest. Atribuudid kohal

on kõige sagedamini sub-
stantiiv: Haapaniemi, Kintu-
saari ja adjektiiv: Suur-
suo, Punaoja Liitkohani-
mede aluskääändeks on ain-
suse nominatiiv ja geni-
tiiv.

Kurgola murde kotani-
misiid analüüsides selgus,
et praegu kõik nime-
tüübid ja tuletussuffixid
on tuntud tihtiski lüa-
nemisega kutses. See an-
nab tunnistust ajaolust,
et kotanimed ei jää
kiitsalt ühe kulle (v murde)
levialale, vaid kandu-
vad edasi koos asustuse
viikinga naaber- ja sugu-
laskultuse.

Index

A

Adila 34, 39
Aidapello 18
Arimisto 24
Alajõe 46
Alameri 17, 44, 54
Alukylä 17, 54, 58
Anhimovskaja 52
Antti 21, 26, 37
Antintalo 67
Apaja 36, 39
Aru 27
Atla 34, 39
Aunuse 24

B

Babinskoje 60
Ballüski more 60
Baranovä jõgi 51
Belokriinovintalo 50
boranovä talo 51

Č

Čerikromäci 61

Čiulä lähe 60

Čiriti 64

Čülmä lähe 60

D

Dubrovna 56

Dun'antalo 50

E

Eli 23

Emajõgi 14

Emolakti 14

Emumägi 14

Emännanniemi 18

G

Gubokoje 60

Gosudarstvennien tii 64

griza rēhi 51

H

Haaranniemi 11, 65

Haavaistenniihty 33

Haavasti 33

Halikā - ecca 59

Halosi 30, 38

Halvalla 24, 34

Hantsummäki 18, 49

Harakkaniemi 17

Haukismo 17

Haukiniemi 13

Heinola 39, 42

Heponiemi 17

Herranpöytä 63

Herranvalta 52, 67

Hevanta 53

Hilppi 23

Hiekat 37

Hiekkapöytä 12

Hietrikankruuti 63

Hirvi 34

Hirviniemi 13, 17

Holmi 27

Holkkaniemi 16

Humpi 23, 37

Hänenväli 66

Kätkänsäiro 61, 65

|

Sivanaisi 32, 41, 56

Sivari 23, 37

Isäntiirmitä 52, 62

Sivanskoje 32

iva. nov. кр. кр. 51

Мвангопа 51

J

жаакка 23

jarvigot jarvi 60

земельновская 52

Joenperä 55, 56

Joensuu 54

joni 21

Joensuu 39, 42

Joensuu 23, 37

Joensuu 67

Joensuu 27

Joensuu kinnamaa 50

Joensuu 39, 42

Joensuu 55, 56

jeggenuä 56
jegganta 63
jänessaar 44
jänise 26
jänisen talo 18, 50
jänisoisa 58
jänissaari 17
järvisuo 62
järvisö 62
järisenä 29
jyrinenä 29
jytinenä 29

K

Kaijansuo 62
Kairomäki 44
Kairotie 18, 64
Kakumetsa 46
kallaväri 56
Kallioniemi 13
Kallivieri 56
Kanavan polvi 60
Kannusti 33
Kannusten latti 33

Kanttikko 35
Kapanen 30, 38
Kapasi 30, 38
Karjatie 64
Karhu 26
Karkulahki 17
kareti mäki 62
kareti so 62
Kartano 36
Kattila 57
kattina 39, 42
Kekkonmäki 61
Kustova 56
Keskikylä 17, 58
Keskikylätie 64
Kiurasaari 12, 17, 46
Kiipansijä 61
Kiiskilampi 17
Kirkkomäki 18
Kiurunnutty 63
Kivipolto 12, 16
Kivisaari 63
Kivitie 16, 64
Klimonselg 52

Kohaniitty 62
Koisala 33
Koiselkä 33
Koivi 26
Koivikko 24, 34, 39
Koivisto 24, 34
Koivimäki 17
Koivu 26, 27
Koivumäki 65
Koussitalo 12, 50
Kolmiosaari 66
Konnurissilta 45
korjessa 59
korje-essa 59
Koriserva 29
Kopenskøj 60
Kochonen 30, 38
Kontosi 30, 38
Konneamäki 16, 17
Konna saari 10
Konneasaari 11, 66
Korpi 36, 38
Kose 37
Kosenkylä 55

- Koskenmäki 37
Koskova 56
Kotlö 57
Kotru 57
Krankoje 55
Kruusaja 46
Kuivanen 30
Kuivasi 30, 38
Kruusipello 17
Kukkusi 41, 56
Kuntaniäci 58
Kunpula 42
Kuninkaannutty 52, 62, 67
Kuninkä vanta 53
Kuoppalanotia 57
Kupja 56
Kupollähe 60
kupo'o lähe 60
Kupolokairo 61
kupo'o kairo 61
Kuriannutty 17
Kurovitsje 56
Kupobähe 57
Kuumetsä 61
Kylä lähe 60

Kurumeccä 61

Kusma 26

Kuzjonkina 55

Kylmä lähe 60

Kyläsilta 64

Kylänranta 18

L

Lähe 27

Lakti 21, 37

Laiolu 28

Laisa 28

Lakken 28

Lammassaari 18

laugaz ~ laugazječi 60

laugazječi 60

laukä meri 60

Laukaansuu 55

Lauri 21, 26

Lehmienranta 18

Lehosti 32

Lempola 15

Lempola 42

Lepikonnena 63

Leppä 26

Lervelähe 60
Lervenkairo 61
Lervenpello 63
Lervesilta 64
Liekku 36
Liiharauta 16, 66
Lirkylä 16, 55, 56, 57
linäcailä ~ linčailä ~ linccilä 56
Liraja 46
Lintusaari 17, 65
Lohenrauta 18, 49
Lohi 21, 26
Luga jägi 60
Lukinsuar 54
Lähle 27
Lorisera 29
Lähtenmäki 11, 16, 44, 47, 61, 65
Lähtenmäen (talo) 46, 47, 65

M

Mallakonpello 63
Mallakonpellon tie 64
Matalapello 17
Matali 28

Matikuseja 18, 49, 60, 65
Matinjoen lalo 46, 47, 65
Matinjoki 47
Matin poltto 10
Matin poltto 11, 67
Matti 26
Mattila 23, 42
Merenvanta 16
Merisuo 16, 48, 62, 65, 66
Metsä 27
Metsäniitty 48, 62, 65
Metsänoja 11, 46, 47, 65
Metsänranta 48
Mikkila 34
Mikkula 31, 41
Mikkulainen 31, 41
Mikkulaisi 31, 41
Moisemmanniitty 52, 62
Moisempolto 52
Moisonotia 57
Mudajärvi 44
Mustalaki 12, 17
musta niemi 10
Mustaniemi 11, 66

Mustjärvi 44, 60
 Mustoni 28
 Mustosenoista 58
 Näätäguse küla 55
 Näripello 12, 16, 66

N

Narva meri 60
 Narvusi 55
 Narvitale 53
 Nasu 28
 Nevasi 32
 Niemi 11, 37
 Niisela 33
 Niitty latti 18
 Niityranta 18
 Notkopello 12, 16
 Nurm 21
 Nurmipello 63
 Nälväsaari 14, 18

O

Oja 27
 Omanii tyy 63

Omasuo 62

Onnela 15

Ostrov 55

Otsenkylä 17, 58

P

Palantsuo 66

Palo 27

Paloniemi 18

Papinlahti 18

papiniitti 63

Papinpelto 67

Patakivi 17

Paturimetsä 61

paturiniitti 63

Pedasi 32

pēn - ecca 58

piipijä järvi 60

Pekasti 32

Pekkala 34, 37

Pekkalanoja 50, 57, 58

Pekko 37

Puräsuo 54, 62

Puski 55, 56, 57

pitja n. so. la 51
 Temsoimukko 51
 Petun metsä 62
 Pitäisikko 35
 Pitäjäsaari 17
 Pieni araja 17
 Pienen mies 53
 Piklansaari 44
 pitkä la 42
 Pürioja 46
 Pilloro 42
 Pitkä lahon metsä 61
 Pitkäriemi 12, 17
 Porpotti 29
 Porsti 32
 Punaaja 12, 17, 56
 Punalica 42
 pumma la 39, 42
 Purisera 29
 Pusi 26
 Pussio 27
 Päivölä 15
 Pärnikko 35, 39
 Piunoja 12

R

rānara 42

rānora 42

Rajakallio 18

Rajamäni 18

Ramolovo 42

Rantaniitty 16, 48, 62

Rantanurmi 16

Rautatie 64

Rauhala 15

reköinruara 52

Riihimäki 18, 61

Riihipelto 18, 63

Riihtie 64

Ristiniemi 13, 18

Ruononmäki 63

S

Saadjärvi 44

saari 21, 37

Sakussaari 46

Sannikko 35, 39

Sannikanniitty 14, 17

Saunatie 64

Sarimaa 16

Saripelto 12, 16, 66

Seppälä 34

Seppäanniemi 12

seppä koto 53

sista 60

Siistajoki 60

Siistin 28

silmä-läke 61

Sittamo 62

Simonniitty 18, 50, 62

Somero ~ Someru 56

Some meri 60

Sotaga 55

Sorsalahti 11, 17

Sorhoestero 63

Stremånje 56

Suistin 27

suo 21

Suikharvat 62

Suuskivi 17, 66

Suurnen 4, 17, 44, 60, 65, 66

Suurnius 54

Suuroja 60

Suursaari 12, 17
Suursuo 44, 65
sür čülä 59
sürē čülä eccä 59
sür - eccä 58
semeni 56
sürä järvi 60
Syräjärvi 60
Syräkaivo 61

T

Tahrola 42
Takasuo 48, 54, 62
Takaväjäen kylä 48, 54, 55, 65, 66
takavällä - eccä 54, 59
Taloitie 64
Tälvitie 64
tammikko 56
Tapun 36
Tavastu 34
Tinasti 33
Tinastempullo 33
Tonttu 38
Töölinsaar 44

Tulpassi 36

Troppa 27

Tuikki 29

Tuomaankunta 50, 63

Tuomaanotso 18, 67

Tuusila 24, 34

Tyyneä 15

U

Ukonniemi 18

Uusikylä 56

Uusmäki 56

V

Valkjärvi 12, 17, 60

Valkjärvisuo 62

Vankariina 14

Varesse 16

Varesmäki 61

Varesmäki 61

Varissaari 16

Verkkoniemi 13

Vilusi 32

Vilusi 32

Nehka ~ nehojärvi 60

Noksa 38

Näisinko 38

Nälimeri 17, 44, 54

Nälitie 64

Ž

Žadovintalo 18, 50

Y

Ylijoen lähe 54, 55, 60

Ylijoki 54

Yli jęggę lähe 54, 60

Ylämeri 17, 44, 54, 66

Ä

Ämmäkirvi 14

Ämmäkoski 14

Ämmä koto 52

Ämmäpää 14, 18

Ääpäntsa 57

Ääpäntie 45

Kasutatud kirjandus
Prükitood:

- Aiste 1967 = Aiste, P. über mo-
lische Ortsnamen. —
CPL, III 1967, № 2, 77-845.
- Iskonen, P. Nimetäjan opas.
Helsinki, 1961 (SKS Ee-
tolipas 21). 67 s.
- Kiviniemi, E. Näärät redit.
Helsinki, 1977 (SKST 337).
216 s.
- Kettunen 1955 = Kettunen, L. Gymo-
logische Untersuchung
über estnische Ortsnamen.
Helsinki, 1955 (Suomalai-
sen Tiedakatademian
Toimituksia. Sarja B,
nide 90, 1). 437 s.
- Leppin, M. Ingerisome Kurgola
murde fonoloogilise
süsteemi kujunemine.
Tallinn, 1975. 226 lk.

- Nissilä 1962 = Nissilä, N. Suomalais-
ta nimitystutkimusta.
Helsinki, 1962 (SKST 272). 220 s.
- Nissilä 1967 = Nissilä, N. Die Dorf-
namen des alten Eidschen
Gebietes. Helsinki, 1967
(SUST 144). 130 s.
- Nissilä, N. Nuoksen paikanni-
mistä I. Helsinki, 1939
(SKST 204). 488 s.
- Pall 1977 = Pall, N. Põhja. Tartu-
maa kohanimed II.
Tallinn, 1977. 327 lk.
- Pall, N. Kohanimede struktu-
rist ja murimisest. —
KK, 1966, 1. lk. 42-44
- Pall, N. Liitliivilisi kohanime-
sid. — KK, 1967, 2. lk. 95-98
- Pall, N. Kohanimedest ja nende
murimisest. — KK, 1961,
4. lk. 217-223
- Pall, N. Proponiimide murimise
vaatlusi. — KK, 1972, 2.
lk. 85-94, 3. lk. 143-154

Pöyrynen, J., Hironen, E., Jorvi, A.
Suomen kielen etymolo-
ginen sanakirja I - IV.
Helsinki

Кисловской, С. В. Знаете ли
вы? Лениздат, 1968.
160 стр.

Käsikirjat:

Kaasmaa 1975 = Kaasmaa, M.
Endise Tõstamaa kihel-
konna mikrotoponiimi-
de nos üldsõnavara.
(Diplomitöö TRÜ-s). 131 lk.

Kiisküla 1975 = Kiisküla, G. Keha-
rimed mäemari kules.
(Kursusitöö TRÜ-s). 28 lk.

Lühendid

Külad:

Niip = Niipia
Kir = Kirjamo
Lii = Liivkylä
Lau = Laukaansuu
Kak = Kakaja
Kiis = Kiiskala

Kellid:

e = eesti
is = isuri
liiu = liivi
ma = maksi
sm = soome
vdj = vadja
vn = vene

Muud:

g = genitiiv
KK = Kell ja Kirjandus
CPT = Советское Печко-Изобедение
SKST = Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran
Toimituksia
SUST = Suomalais-Ugrialaisen Seuran
Toimituksia

Резюме

В данной дипломной работе рассматриваются проблемы, связанные с именованием местностей и микропонимов в Курчоловском финском диалекте в Ингерманландии.

Известно, что название не произвольная комбинация звуков, а существует творческая связь между местностью и его названием.

Верно и то, что имя собственное родилось из апеллятива, таким образом оно должно в какой-то степени отражать язык (~ диалект), на территории использования которой оно встречается.

В первой части работы и устанавливаются подробней

на проблемах именования
и знакомят с главными
группами названий. Есте-
ственно, что группы людей
с различной сферой дейст-
вий, напр. охотники, рыба-
ки, земледельцы и т.д. ис-
пользуют на территории,
связанной с их деятель-
ностью, известные слова
и словосочетания, особые
"имена" ("названия"), напр.
когка саагі 'высокий остров',
миста міте 'черный лес'.
Этим же "названиями" ("име-
нами") отделяют опреде-
ленные местности от ос-
тальной территории.
Родимый анематив или
анемативное словосоче-
тание постепенно развилось
в имя собственное, напр.
Коксааагі, мистагіеті.
Имена не родились

вызвано, они появились в последствии длительного процесса. Три именованные местности в тесной связи между собой находясь два фактора: место и его именователь. Из этого и вытекает разнообразие имен. Три группировки учитываются в основном географическое расположение и самобытность местности, напр. на основе ландшафта makirivto 'холмистое поле', Kotko-riivto 'поле в долине', на основе почвы Kivirivto 'каменистое поле', Savirivto 'глинистое поле ~ глинозёмное поле' и т. д.

Топонимы можно разделить на две большие группы:
а) сложные названия, главным образом двукоренные и

д) простые названия, состоящие из одного корня или корня и словообразовательного суффикса.

Во II главе рассматриваются проблемы наличия простых имен и особенности их структуры. Простые (однокорневые) топонимы распределяются по четырем разрядам: а) эллиптические, б) перинтегрированные в) образованные с помощью локативного или соиммателенного суффиксов и г) названия-термины.

Самую многочисленную группу составляют эллиптические названия. Основное слово первоначально сложного названия (- кула 'сло', - хало 'крестьянский двор' и т. д.) со временем оказалось утраченным, и в

настоящее время в качестве топонима функционирует только его атрибут. Эллиптические названия характерны для топонимии населенных пунктов. По эллиптическому топониму нельзя установить, какому объекту он принадлежит. Встречаются такие названия: крестьянский двор ктви < Antinhalo, крестьянский двор матви < Matinhalo и т. д.

Периентрированными именным топонимом, современной облик которых возник от какой-либо графической формы.

К простым относятся и названия, образованные с помощью локативного и собирательного суффиксов. Среди них выделяются топонимы на -ла и -сто.

Функцию топонимов можно выполнять и географический термин: Копри 'пуца', Краја 'залив' и т.д.

В III главе рассматриваются проблемы наличия сложных имен. Сложные названия состоят из основного, определяемого компонента и его атрибута, причем определяемый компонент обозначает объект, которому присвоено наименование, атрибут же выделяет его среди других объектов того же класса, напр. Мегімо < море + болото, Шитмо < большое + болото, Втамо < свое + болото и т.д.

Атрибутами в сложных топонимах чаще всего являются существительные, напр. Метраджа < лесной ручей, Мегімо < море + болото.

В заключении можно сказать, что проанализированные типы наименований и образовательные суффиксы встречаются почти во всех прибалтийско-финских языках. Из этого следует, что апеллятивы и топонимы местностей могут распространяться из одного языка (~ диалекта) в родственные языки.

Sisukord

Sissejuhatus	3
I. Nimetamisprintsüübid ja põhilised nimerühmad	10
II. Lihtkohanimed	20
Aluskääne ja tule- lusseufiksia	37
III. Liidkohanimed	44
Aluskääne ja atri- buudid	65
Kokkuvõte	68
Indeks	73
Kasutatud kirjandus	92
Lühendid	95
Resümee	96

Print
P. Ruus